Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA
MANUELA CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONY
přednesené dne 11. února 2021 [1]

Věc C-39/20

Staatssecretaris van Financiën
proti
Jumbocarry Trading GmbH

[žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná Hoge Raad der Nederlanden (Nejvyšší soud Nizozemska)]

„Řízení o předběžné otázce – Lhůta pro oznámení celních dluhů – Pozastavení lhůty pro oznámení – Promlčení celního dluhu – Časová působnost ustanovení, které upravuje důvody pozastavení – Zásada právní jistoty – Zásada legitimního očekávání“

1. V roce 1992 se zákonodárce Společenství rozhodl spojit do jednoho předpisu ustanovení celního práva, která byla do té doby rozptýlena. Výsledkem bylo nařízením (EHS) č. 2913/92, které schválilo „celní kodex Společenství“ (dále jen „CKS“) [2].

2. CKS byl následně měněn, dokud jej nařízení (EU) č. 952/2013 [3], kterým byl schválen „celní kodex Unie“ (dále jen „CKU“), nezrušilo.

3. Podle článku 288 CKU se některá ustanovení použijí ode dne 30. října 2013, zatímco ostatní až ode dne 1. května 2016 [4]. Mezi posledně uvedené patří články 103 a 124 CKU, týkající se pozastavení lhůty pro oznámení celního dluhu a jeho zániku.

4. Hoge Raad der Nederlanden (Nejvyšší soud Nizozemska) předložil Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce za účelem výkladu čl. 103 odst. 3 návětí a písm. b) a čl. 124 odst. 1 návětí a písm. a) CKU.

5. Podstatou otázek předkládajícího soudu je, zda ustanovení CKU mohlo pozastavit lhůtu pro promlčení celního dluhu, dokud tato lhůta ještě běžela, čímž by se den, ke kterému celní orgány mohly tento dluh oznámit (a vybrat), posunul až za den, kdy došlo k promlčení tohoto dluhu podle CKS.

1 – Původní jazyk: španělština.

2 – Nařízení Rady ze dne 12. října 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství (Úř. věst. L 302, s. 1; Zvl. vyd. 02/04, s. 307).

3 – Nařízení Evropského parlamentu a Rady ze dne 9. října 2013, kterým se stanoví celní kodex Unie (Úř. věst. 2013, L 269, s. 1; oprava Úř. věst. 2013, L 287, s. 90).

4 – V souladu s článkem 287 CKU vstoupil tento předpis v platnost dne 30. října 2013, tedy dvacátý den po vyhlášení v Úředním věstníku ze dne 10. října 2013. Článek 288 upřesňuje, které články se použijí ode dne 30. října 2013 a které ode dne 1. května 2016.

I. Unijní právo

A. Celní kodex Společenství (CKS)

6. Článek 221 odst. 1, 3 a 4 stanovil:

„1. Jakmile je částka cla zaúčtována, musí být odpovídajícím postupem sdělena dlužníkovi.

[…]

3. Sdělení dlužníkovi nelze provést po uplynutí lhůty tří let ode dne vzniku celního dluhu. Běh této lhůty se staví ode dne podání opravného prostředku ve smyslu článku 243 po dobu trvání řízení o opravném prostředku.

4. Vznikne-li celní dluh v důsledku činu, který byl v době, kdy byl spáchán, trestný, může být výše dluhu sdělena dlužníkovi za podmínek stanovených platnými předpisy i po uplynutí tříleté lhůty zmíněné v odstavci 3.“

B. Celní kodex Unie (CKU)

7. Článek 22 odst. 6 stanoví:

„6. Dříve než celní orgány přijmou rozhodnutí, kterým by byl nepříznivě dotčen žadatel, sdělí žadateli důvody, na jejichž základě hodlají rozhodnout, a umožní mu vyjádřit ve stanovené lhůtě počínající dnem, kdy obdržel sdělení, nebo kdy se má za to, že je obdržel, svůj názor. Po uplynutí této lhůty se žadateli příslušnou formou oznámí rozhodnutí“.

8. Článek 29 zní takto:

„S výjimkou případů, kdy celní orgán jedná jako justiční orgán, se čl. 22 odst. 4, 5, 6 a 7, čl. 23 odst. 3 a články 26, 27 a 28 použijí rovněž v případě rozhodnutí přijatých celními orgány bez předchozí žádosti dotyčné osoby“.

9. Článek 103 odst. 1 a odst. 3 návětí a písm. b) stanoví:

„1. Celní dluh nelze dlužníkovi oznámit po uplynutí lhůty tří let ode dne vzniku celního dluhu.

3. Lhůty stanovené v odstavcích 1 a 2 se pozastaví, pokud:

[…]

b) celní orgány dlužníkovi v souladu s čl. 22 odst. 6 sdělily důvody, na jejichž základě hodlají oznámit celní dluh; pozastavení se uplatní ode dne tohoto sdělení a až do uplynutí lhůty, během níž je dlužníkovi umožněno vyjádřit svůj názor“.

10. Podle čl. 124 odst. 1 návětí a písm. a) platí:

„1. Aniž jsou dotčeny platné právní předpisy týkající se nevybrání částky dovozního nebo vývozního cla odpovídající celnímu dluhu v případě soudně prohlášené nesolventnosti dlužníka, povinnost zaplatit celní dluh při dovozu nebo vývozu zaniká:

a) pokud již dlužníkovi nelze oznámit celní dluh podle článku 103“.

11. Článek 288 stanoví:

„1. Články 2, 7, 8, 10, 11, 17, 20, 21, 24, 25, 31, 32, 36, 37, 40, 41, 50, 52, 54, 58, 62, 63, 65, 66, 68, 75, 76, 88, 99, 100, 106, 107, 115, 122, 123, 126, 131, 132, 138, 142, 143, 151, 152, 156, 157, 160, 161, 164, 165, 168, 169, 175, 176, 178, 180, 181,183, 184a, 186, 187, 193, 196, 200, 206, 207, 209, 212, 213, 216, 217, 221, 222, 224, 225, 231, 232, 235, 236, 239, 253, 265, 266, 268, 273, 276, 279, 280, 281, 283, 284, 285 a 286 se použijí ode dne 30. října 2013.

2. Články, které nejsou uvedeny v odstavci 1, se použijí ode dne 1. května 2016“.

C. Nařízení v přenesené pravomoci (EU) č. 2015/2446[5]

12. Článek 8 odst. 1 zní:

„1. Lhůta, v níž má žadatel vyjádřit svůj názor, než bude přijato rozhodnutí, které by pro něj bylo nepříznivé, činí 30 dnů“.

II. Skutkový stav, spor a předběžná otázka

13. Jumbocarry Trading GmbH (dále jen „Jumbocarry“) je společnost se sídlem v Německu. Dne 4. července 2013 podala v Nizozemsku celní prohlášení s návrhem na propuštění zásilky porcelánu do volného oběhu. V prohlášení uvedla jako zemi původu Bangladéš, takže byla použita preferenční celní sazba ve výši nula procent.

14. Dne 1. června 2016 Inspecteur van de Belastingdienst (inspektor daňové správy, dále jen „inspektor“), který měl za to, že osvědčení o původu zboží je padělané, společnosti Jumbocarry písemně sdělil, že má v úmyslu dodatečně vybrat clo v základní sazbě 12 %. V tomtéž dopise jí poskytl možnost, aby se do 30 dní vyjádřila.

15. Dne 18. července 2016 celní správa doručila společnosti Jumbocarry výzvu k zaplacení celního dluhu.

16. Jumbocarry podala proti tomuto rozhodnutí žalobu k rechtbank Noord-Holland (soud provincie Severní Holandsko, Nizozemsko), který rozhodl v její prospěch z důvodu, že celní dluh je již promlčen, jelikož od jeho vzniku (4. července 2013) uplynuly tři roky.

17. Inspektor podal proti rozsudku vydanému v prvním stupni odvolání k Gerechtshof Amsterdam (odvolací soud v Amsterodamu, Nizozemsko), který jeho odvolání rozsudkem ze dne 27. února 2018 zamítl.

18. Staatssecretaris van Financiën (státní tajemník pro finance, Nizozemsko) podal kasační opravný prostředek k Hoge Raad der Nederlanden (Nejvyšší soud Nizozemska), který vzhledem k pochybnostem o časové působnosti některých pravidel CKU položil Soudnímu dvoru tyto předběžné otázky:

„1) Použijí se čl. 103 odst. 3 návětí a písm. b) a čl. 124 odst. 1 návětí a písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013 ze dne 9. října 2013, kterým se stanoví celní kodex Unie, na celní dluh, který vznikl před 1. květnem 2016 a který k tomuto dni ještě nebyl promlčen?

5 – Nařízení Komise v přenesené pravomoci ze dne 28. července 2015, kterým se doplňuje nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013, pokud jde o podrobná pravidla k některým ustanovením celního kodexu Unie (Úř. věst. 2015, L 343, s. 1, dále jen „nařízení v přenesené pravomoci“)

2) V případě kladné odpovědi na první otázku: brání takovému použití zásada právní jistoty nebo zásada ochrany legitimního očekávání?“

III. Řízení před Soudním dvorem

19. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla doručena Soudnímu dvoru dne 27. ledna 2020.

20. Písemná vyjádření předložily společnost Jumbocarry, nizozemská vláda, Komise, Rada a Parlament.

21. Soudní dvůr položil účastníkům řízení a dalším zúčastněným otázky k písemnému zodpovězení[6], které se týkaly:

– případného dopadu závěrů vyplývajících z rozsudku Soudního dvora ze dne 5. prosince 2017, M. A. S. a M. B., zejména jeho bodu 42, na projednávaný spor[7];

– kvalifikace sporného celního dluhu jako vzniklého v důsledku činu, který v době, kdy byl spáchán, mohl vést k trestnímu stíhání, s odkazem na rozsudek ze dne 19. října 2017, A[8] (body 54 až 62);

– analogie sdělení podle čl. 22 odst. 6 ve spojení s článkem 29 CKU a sdělení uvedeného v čl. 221 odst. 3 CKS, které podle rozsudku ze dne 10. července 2019, CEVA Freight Holland[9] (body 43, 45, 46 a 48), přerušuje tříletou promlčecí lhůtu.

IV. Analýza

A. Předběžné úvahy

22. Než se budu věnovat odpovědi Hoge Raad der Nederlanden, musím uvést několik upřesnění k otázkám, které Soudní dvůr položil účastníkům řízení a dalším zúčastněným.

23. Tyto otázky Soudního dvora nezpochybňují skutkový stav popsaný v předkládacím usnesení[10]. Naopak vycházejí z něj a umožňují nabídnout předkládajícímu soudu pohled na unijní právo, který se neshoduje přesně s jeho pohledem.

24. Nic nebrání Soudnímu dvoru poskytnout vnitrostátnímu soudu vodítka, založená na dokumentech a vyjádřeních, které jsou mu předloženy, ohledně otázek, jimiž se předkládací rozhodnutí nezabývá, pokud usoudí, že je to vhodné za účelem zlepšení jeho spolupráce s předkládajícím soudem.

6 – Odpověděly nizozemská vláda, Komise, Rada a Parlament (společnost Jumbocarry tedy neodpověděla).

7 – C-42/17, EU:C:2017:936; dále jen „rozsudek Taricco II“. Vzhledem k tomu, že bod 42 tohoto rozsudku obsahuje specifický odkaz na „rozsudek Taricco, bod 57 a judikatur[u] Evropského soudu pro lidská práva citovan[ou] v uvedeném bodě“, vztahovala se otázka Soudního dvora implicitně i na dopady rozsudku ze dne 8. září 2015, Taricco a další [(C-105/14, EU:C:2015:555); dále jen „rozsudek Taricco I“], na projednávanou věc.

8 – C-522/16, EU:C:2017:778; dále jen „rozsudek A“.

9 – C-249/18, EU:C:2019:587; dále jen „rozsudek CEVA“.

10 – Jak Soudní dvůr připomněl v rozsudku ze dne 2. dubna 2020, Coty Germany (C-567/18, EU:C:2020:267, bod 22), „[v]zhledem k tomu, že ke zjištění a posouzení skutkového stavu ve sporu, který mu byl předložen, je příslušný pouze předkládající soud, Soudní dvůr musí v zásadě omezit přezkum na skutečnosti, které se mu předkládající soud rozhodl předložit k posouzení, a musí tedy vycházet ze situace, kterou považuje tento soud za prokázanou“.

1. Kvalifikace činu, z něhož vyplývá celní dluh, a jeho důsledky pro promlčecí lhůtu

25. Článek 221 odst. 4 CKS stanoví, že „[v]znikne-li celní dluh v důsledku činu, který byl v době, kdy byl spáchán, trestný, může být výše dluhu sdělena dlužníkovi za podmínek stanovených platnými předpisy i po uplynutí tříleté lhůty [od vzniku dluhu]“.

26. Ačkoli toto ustanovení ani další odstavce téhož článku 221 CKS nepoužily výraz *promlčení*, podle Soudního dvora byla tříletá lhůta, o které hovořily, v pravém slova smyslu lhůtou pro promlčení celního dluhu [11].

27. Takže „podle ustálené judikatury zavádí čl. 221 odst. 3 první věta [CKS] *pravidlo promlčení*, podle kterého sdělení výše dlužného dovozního nebo vývozního cla nemůže být provedeno po uplynutí lhůty tří let od okamžiku vzniku celního dluhu“ [12].

28. Podle uvedeného čl. 221 odst. 4 CKS nebyla tedy *promlčecí lhůta* v případě celního dluhu zavedená tímto kodexem omezena na tři roky, pokud dluh „vznik[l] […] v důsledku činu, který byl […] trestný“.

29. Tak to posoudil Soudní dvůr ve věci, v níž bylo zboží protiprávně propuštěno do volného oběhu na základě celního prohlášení založeného na nepravdivých údajích [13].

30. Soudní dvůr uvedl, že i když propuštění do volného oběhu představuje jednu z rozhodných skutečností vedoucích ke vzniku celního dluhu při dovozu, které jsou uvedeny v článku 201 CKS, „z této úvahy nelze vyvodit, že by takovýto dluh nebyl ‚důsledkem‘ ve smyslu čl. 221 odst. 4 celního kodexu takových jednání, jako jsou ta, o která se jedná ve věci v původním řízení“ [14].

31. Lhůta stanovená v čl. 221 odst. 3 CKS tedy mohla přesáhnout tři roky, pokud skutky, které vedly k celnímu dluhu, byly trestné [15].

32. Totéž pravidlo, s mírnými úpravami, je obsaženo v čl. 103 odst. 2 CKU [16]. Podle tohoto ustanovení, pokud celní dluh vznikl v návaznosti na čin, který mohl být důvodem pro zahájení trestního řízení, může se lhůta pro jeho oznámení prodloužit na nejméně pět a nejvýše deset let.

33. Předkládající soud by tedy mohl, nakolik to umožňují jeho procesní pravidla [17], určit, zda je situace v projednávané věci obdobná situaci posuzované v rozsudku A.

11 – Ve skutečnosti je promlčen „nárok na vybrání celního dluhu […], což znamená, že sám celní dluh je promlčen“, podle rozsudku ze dne 23. února 2006, Molenbergnatie (C-201/04; EU:C:2006:136; dále jen „rozsudek Molenbergnatie“, bod 42).

12 – Rozsudky ze dne 17. června 2010, Agra (C-75/09, EU:C:2010:352, bod 30), citující rozsudek Molenbergnatie (bod 39); a ze dne 16. července 2009, Snauwaert a další (C-124/08 a C-125/08, EU:C:2009:469, bod 28). Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

13 – Rozsudek A. V uvedené věci nechala společnost se sídlem v Německu vystavit několik celních prohlášení s návrhem na propuštění zboží do volného oběhu v Nizozemsku pro zboží pocházející z Brazílie a Argentiny. Nizozemské celní orgány měly za to, že mezi několika hospodářskými subjekty byl vytvořen řetězec transakcí, jejichž prostřednictvím „byla původní cena zboží, […] které bylo nakoupeno u nezávislých jihoamerických dodavatelů, uměle zvýšena během pozdějších transakcí tak, aby dovozní cena CIF dotčeného zboží byla vyšší než spouštěcí cena, aby se vyhnuli zaplacení dodatečného cla podle nařízení […]“ (bod 24). Soudní dvůr konstatoval, že „pokud poskytnutím nepravdivých údajů došlo k tomu, že takovéto dodatečné clo nebo jeho část nebylo vybráno, je třeba vycházet z toho, že takovýto celní dluh ‚je důsledkem‘ poskytnutí těchto údajů ve smyslu čl. 221 odst. 4 celního kodexu“ (bod 57).

14 – Tamtéž, bod 58.

15 – Tamtéž, bod 61.

16 –
– Článek 103 odst. 2: „Pokud celní dluh vznikl v důsledku činu, který v době, kdy byl spáchán, mohl být důvodem pro zahájení trestního řízení, prodlouží se tříletá lhůta uvedená v odstavci 1 na nejméně pět a nejvýše deset let v souladu s vnitrostátním právem“.

17 – Nizozemská vláda má v odpovědi na otázky Soudního dvora za to, že v rámci kasačního opravného prostředku nelze zjišťovat existenci trestně postižitelných jednání, pokud ji nekonstatoval soud prvního stupně a odvolací soud.

34. Vše nasvědčuje, že tomu tak je, neboť podle předkládacího usnesení ve sdělení zaslaném společnosti Jumbocarry dne 1. června 2016 projevil inspektor pochybnosti o skutečném původu deklarovaného zboží a konstatoval *falešnost*[18] osvědčení o původu zboží.

35. Pokud předkládající soud potvrdí, že čin, který vedl ke vzniku celního dluhu společnosti Jumbocarry, byl trestný, pak tento dluh, který vznikl dne 4. července 2013, nezanikl v důsledku promlčení ani ke dni 1. června 2016 (datum sdělení inspektora), ani ke dni 18. července 2016 (datum vydání výzvy k zaplacení).

36. V takovém případě by nebylo nutné zabývat se analýzou dopadu, který mají podle CKS nebo CKU úkony, jimiž byla v roce 2016 pozastavena tříletá lhůta pro promlčení celního dluhu. Opakuji, že tato tříletá lhůta by se v projednávané věci neuplatnila.

2. Sdělení dlužníkovi podle CKS

37. Sdělení výše cla, vypočtené celními orgány jakmile mají potřebné údaje[19], dlužníkovi, musí být podle čl. 221 odst. 1 a 3 CKS provedeno „odpovídajícím postupem“ a nejpozději do tří let od vzniku tohoto dluhu.

38. Soudní dvůr se k tomuto *sdělení* vyjádřil tak, že pokud jde o jeho formu a obsah, „[…] je odpovědností příslušných státních orgánů zajistit způsob sdělení, který osobě povinné k zaplacení celního dluhu umožní přesnou znalost jejích práv“[20]. Naproti tomu nebylo nutné dodržovat zvláštní procesní pravidla[21].

39. Pokud jde o jeho účinky, Soudní dvůr rozhodl, že „sdělení dlužníkovi […] podle čl. 221 odst. 3 [CKS] vede k *přerušení* promlčecí lhůty“, jejímž uplynutím celní dluh zaniká[22].

40. „Sdělení“, o kterých hovoří na jedné straně čl. 221 odst. 1 a 3 CKS a na druhé straně čl. 22 odst. 6 a čl. 103 odst. 3 písm. b) CKU mají podstatné společné rysy. Neshodují se sice ve všech aspektech[23], ale za určitých okolností je lze považovat za správní akty s rovnocenným obsahem, pokud se použije přístup, který Soudní dvůr zaujal v rámci výkladu prvního z těchto článků.

41. CKS nevyžadoval výslovně, aby správní rozhodnutí nepříznivá pro zájmy dlužníka byla dlužníkovi sdělena před jejich přijetím. Jak jsem již uvedl, CKS pouze stanovil, že správní orgán musí odpovídajícím postupem informovat dlužníka o výši cla před uplynutím lhůty tří let ode dne vzniku celního dluhu.

18 – Bod 2.3 předkládacího usnesení. V rozsudku A, bodě 45, Soudní dvůr uvedl, v souvislosti s článkem 201 CKS, že „[z] tohoto ustanovení vyplývá, že údaje, které byly použity jako základ pro sestavení celního prohlášení, musí být považovány za ‚nepravdivé‘ […], pokud v jejich důsledku nebylo vybráno dovozní clo splatné v souladu s právními předpisy nebo jeho část“.

19 – Článek 217 CKS. Pokud výše splatného cla odpovídala částce uvedené v celním prohlášení, sdělení nebylo nezbytné, neboť jej nahradilo propuštění zboží celními orgány (viz čl. 221 odst. 2 CKS).

20 – Rozsudek Molenbergnatie, bod 53. Tehdy se jednalo o to, zda je jako sdělení přípustný dokument, který „nijak neodkazuje na článek 221 [CKS] ani neupřesňuje, že se jedná o sdělení částky cla dlužníkovi“, podle formulace čtvrté otázky položené Soudnímu dvoru předkládajícím soudem, uvedené v bodě 24.

21 – Tamtéž, body 53 a 54, jakož i výrok 4.

22 – Rozsudek CEVA, bod 47. Kurzivou zvýraznil autor stanoviska.

23 – Nejedná se tedy o automatické a obecné postavení na stejnou úroveň: v tomto bodě se ztotožňuji s odpovědí Komise na otázky Soudního dvora (bod 15 a násl.). To, co navrhuji, je posouzení rovnocennosti v *konkrétním případě*, s ohledem na jeho specifické okolnosti.

42. Soudní dvůr nicméně konstatoval, že podle CKS je předchozí sdělení povinné [24], neboť poskytuje dlužníkovi příležitost být vyslechnut, a zároveň umožňuje, „aby příslušný orgán užitečně zohlednil všechny rozhodné skutečnosti“ [25]. Jak jsem již připomněl, toto sdělení „přerušovalo“ lhůtu pro promlčení celního dluhu [26].

43. Vzhledem k tomu, že CKS výslovně nestanovil povinnost předchozího sdělení dlužníkovi, neupravoval ani další aspekty související s tímto sdělením, jako například způsob předložení vyjádření nebo lhůtu pro jeho předložení. Řešení těchto otázek příslušelo vnitrostátnímu právu při dodržení zásad efektivity a rovnocennosti.

44. CKU již výslovně upravuje sdělení dlužníkovi, aby mohl předložit vyjádření na obranu svých zájmů [27]. V souladu s judikaturou Soudního dvora týkající se CKS (a v jistém smyslu jako protiváhu uznání práva na obhajobu) [28] přiznává čl. 103 odst. 3 písm. b) CKU tomuto aktu správního orgánu schopnost pozastavit lhůtu tří let pro oznámení dluhu, počátek jejíhož běhu se shoduje s okamžikem vzniku dluhu. Pozastavení trvá až do konce doby, v níž se dlužník může vyjádřit [29], přičemž od tohoto dne lhůta pro oznámení opět plyne.

45. Jinak řečeno, pozastavení podle čl. 103 odst. 3 písm. b) CKU přidává třicet dní ke třem letům počítaným od vzniku celního dluhu, která představují časový limit pro oznámení tohoto dluhu. Ve skutečnosti tak dochází k prodloužení (velmi krátkému) promlčecí lhůty, jejímž uplynutím zaniká nárok správního orgánu na uhrazení celního dluhu [30].

46. V projednávané věci podle předkládajícího soudu zaslal inspektor dne 1. června 2016 společnosti Jumbocarry sdělení, že má v úmyslu dodatečně vybrat celní dluh stanovený na základě sazby 12 % a poskytl jí třicet dní k vyjádření stanoviska.

47. Pokud tomu tak bylo, mohlo by použití výše uvedené judikatury vést předkládající soud ke zvážení dvou faktorů relevantních pro spor:

– prvním je, že sdělení s tímto obsahem mohlo poskytnout dlužníkovi přiměřené informace a umožnit mu hájit jeho práva s plnou znalostí věci, v tom smyslu, v jakém rozsudek Molenbergnatie vyložil čl. 221 odst. 3 CKS [31];

– druhým je, že toto sdělení vedlo, rovněž na základě čl. 221 odst. 3 CKS, jak jej vykládá Soudní dvůr [32], k *přerušení* (nebo pozastavení běhu) tříleté promlčecí lhůty počítané od okamžiku vzniku celního dluhu.

24 – Rozsudek ze dne 3. července 2014, Kamino International Logistics a Datema Hellmann Worldwide Logistics (C-129/13 a C-130/13, EU:C:2014:2041, bod 28 a násl.).

25 – Tamtéž, bod 38: „Zajištění účinné ochrany dotyčné osoby nebo podniku má zejména za cíl, aby posledně uvedení mohli opravit chybu nebo uplatnit takové skutečnosti týkající se jejich osobní situace, jež mohou ovlivnit, zda rozhodnutí bude či nebude přijato nebo zda bude mít takový či jiný obsah“.

26 – Rozsudek CEVA, bod 47. Rozsudek zmiňuje „přerušení“ promlčecí lhůty, ale vzhledem ke kontextu by se mohlo jednat nikoli o přerušení ve vlastním slova smyslu (které by vyžadovalo znovuzahájení běhu této lhůty), ale spíše o „zastavení běhu“. O „stavění běhu“ lhůty pro podání žaloby hovoří doslovně čl. 221 odst. 3 CKS.

27 – Obecně platí, že „[d]říve než celní orgány přijmou rozhodnutí, kterým by byl nepříznivě dotčen žadatel, sdělí žadateli důvody, na jejichž základě hodlají rozhodnout, a umožní mu vyjádřit ve stanovené lhůtě počínající dnem, kdy obdržel sdělení, nebo kdy se má za to, že je obdržel, svůj názor“ (čl. 22 odst. 6 CKU). Viz rovněž článek 29, pokud rozhodnutí celního orgánu nebylo přijato na žádost dotyčné osoby.

28 – Jednalo se o zabránění tomu, aby celní dluh zanikl, když sdělení bylo provedeno téměř na konci lhůty. Viz pozměňovací návrh 62 k článku 91 návrhu Komise, Zpráva o návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví celní kodex Unie, dokument A7-0006/2013, s. 47.

29 – Článek 24 písm. f) CKU zmocnil Komisi k přijímání aktů v přenesené pravomoci za účelem stanovení délky lhůty podle čl. 22 odst. 6 prvního pododstavce. Článek 8 odst. 1 nařízení v přenesené pravomoci ji stanovil na 30 dnů.

30 – Viz poznámka pod čarou 11 tohoto stanoviska.

31 – Bod 38 tohoto stanoviska. V odpovědi na otázky Soudního dvora se Rada ztotožňuje s touto možností, pokud jde o konkrétní situace (tedy nikoli obecně).

32 – Bod 39 tohoto stanoviska.

48. Tříletá promlčecí lhůta tedy byla bez ohledu na použitelný celní kodex (CKS nebo CKU) pozastavena (nebo případně přerušena) v návaznosti na sdělení inspektora společnosti Jumbocarry, k němuž došlo dne 1. června 2016, tedy před uplynutím tří let počítaných od 4. července 2013, data vzniku uvedeného dluhu.

49. Vzhledem k tomu, že pozastavení lhůty trvalo až do konce lhůty poskytnuté dlužníkovi pro předložení vyjádření, je pravděpodobné [33], že ke dni (18. července 2016), kdy byla společnosti Jumbocarry doručena výzva k zaplacení, neuplynula, ani podle CKS, tříletá promlčecí lhůta (prodloužená o dobu pozastavení), po jejímž uplynutí celní dluh zaniká.

B. Podpůrně k předběžným otázkám

50. Navrhnu každopádně odpověď na předběžné otázky pro případ, že by po posouzení obou výše uvedených okolností [34] měl předkládající soud za to, že stále potřebuje výklad pravidel unijního práva, jichž se tyto otázky týkají.

1. První otázka

51. Předkládající soud vyjadřuje pochybnosti ohledně časové působnosti dvou pravidel CKU, která se podle čl. 288 odst. 2 tohoto kodexu použijí od 1. května 2016:

– první z nich se týká promlčení celního dluhu [čl. 103 odst. 3 písm. b) CKU];

– druhé se týká zániku tohoto dluhu [čl. 124 odst. 1 návětí a písm. a) CKU], pokud již dlužníkovi nelze oznámit celní dluh podle článku 103 CKU.

52. Úvahy předkládajícího soudu, jakož i argumenty účastníků řízení a dalších zúčastněných se soustředily na to, zda sporná ustanovení mají být kvalifikována jako procesní nebo hmotněprávní normy. Nevidím problém v tom, zahájit mou analýzu z tohoto hlediska.

a) Procesní nebo hmotněprávní povaha použitelných pravidel a jejich účinky na tento spor

53. Účastníci řízení a další zúčastnění na řízení odkazují na *klasickou* judikaturu Soudního dvora, podle níž se při rozhodování o časovém dopadu nových pravidel, ať již na probíhající situace, nebo na situace dovršené s konečnou platností, rozlišuje podle toho, zda se jedná o procesní, nebo hmotněprávní (či věcná) pravidla.

54. Podle této judikatury „jsou procesní pravidla obecně považována za použitelná na všechny spory probíhající v okamžiku jejich vstupu v platnost, na rozdíl od hmotněprávních pravidel, která jsou obvykle vykládána jako v zásadě nepoužitelná na situace existující před jejich vstupem v platnost“ [35].

33 – Jak jsem uvedl v bodě 43 tohoto stanoviska, podle CKS bylo stanovení lhůty pro předložení vyjádření ponecháno na vnitrostátním zákonodárci, s výhradou zásad rovnocennosti a efektivity.

34 – Podle Parlamentu by žádost o rozhodnutí o předběžné otázce byla hypotetická, pokud by byla uznána kterákoliv z těchto dvou okolností (bod 12 jeho odpovědi na otázky Soudního dvora).

35 – Rozsudek Molenbergnatie, bod 31.

55. Soudní dvůr upřesnil svou judikaturu týkající se použití hmotněprávních pravidel v čase takto: „[…] nová právní úprava [se] použije od okamžiku, kdy vstoupí v platnost akt, kterým byla zavedena, a […] nepoužije [se sice] na právní situace, které vznikly a s konečnou platností byly dovršeny před tímto vstupem v platnost, avšak použije se bezprostředně na budoucí účinky situace vzniklé za platnosti dřívějšího zákona, jakož i na nové právní situace. S výhradou zásady zákazu zpětné účinnosti právních aktů je tomu jinak pouze tehdy, když je nové pravidlo spojeno se zvláštními ustanoveními, která zvláštním způsobem určují jeho podmínky použití v čase“ [36].

56. Tato judikatura [37] připouští určité úpravy podle okolností. Takže:

– procesní pravidla jsou obecně použitelná ode dne, kdy vstoupí v platnost;

– naproti tomu hmotněprávní normy se nedotýkají právních postavení, která byla s konečnou platností nabyta před jejich vstupem v platnost, ledaže z jejich znění, účelu nebo struktury vyplývá, že jim má být přičítán takový účinek [38];

– lze připustit výjimku z tohoto pravidla v případě, že „unijní právní úprava, jež má stanovit ucelenou právní úpravu dodatečného vybrání celního dluhu, obsahuje jak procesní pravidla, tak hmotněprávní pravidla, která tvoří nedělitelný celek, jehož jednotlivá ustanovení nemohou být posuzována odděleně, pokud jde o jejich časovou účinnost“ [39].

57. Pokud by byl zvolen přístup podle předkládacího usnesení a vyjádření účastníků řízení a dalších zúčastněných osob, bylo by třeba posoudit povahu (procesní nebo hmotněprávní) článků CKU, kterých se týká první otázka.

58. Výsledek tohoto posouzení by byl ve prospěch hmotněprávní povahy těchto ustanovení, pokud vyjdeme z toho, co Soudní dvůr konstatoval v rozsudku Molenbergnatie. Podle tohoto rozsudku musí být čl. 221 odst. 3 CKS „považován za hmotněprávní ustanovení“ [40].

59. Při kvalifikaci tohoto článku jako hmotněprávního, a nikoli procesního pravidla Soudní dvůr vycházel z účinků nesdělení (ze strany orgánů) výše dluhu ve lhůtě tří let, ve spojení s důvody zániku tohoto dluhu vyjmenovanými v článku 233 CKS: vyvodil z nich, že jsou-li dány okolnosti uvedené v obou ustanoveních, „je celní dluh promlčen, a tedy zaniká“ [41].

60. Bez ohledu na stanovisko (právní nauky) k těmto tvrzením [42] platí, že Soudní dvůr se rozhodl kvalifikovat čl. 221 odst. 3 CKS ve spojení s jeho článkem 233 jako hmotněprávní pravidlo.

36 – Rozsudek ze dne 7. listopadu 2018, O'Brien (C-432/17, EU:C:2018:879), bod 27.

37 – Je použitelná jak v celní oblasti [viz zejména rozsudky ze dne 12. listopadu 1981, Meridionale Industria Salumi a další (212/80 až 217/80, EU:C:1981:270, bod 9); a ze dne 9. března 2006, Beemsterboer Coldstore Services (C-293/04, EU:C:2006:162, body 19 až 21), tak i v jiných oblastech [mimo jiné viz rozsudky ze dne 29. ledna 2002, Pokrzeptowicz-Meyer (C-162/00, EU:C:2002:57, body 49 a 50); ze dne 11. prosince 2012, Komise v. Španělsko (C-610/10, EU:C:2012:781, bod 45); a ze dne 7. listopadu 2018, O'Brien (C-432/17, EU:C:2018:879, body 26 a 27).

38 – Rozsudek ze dne 9. března 2006, Beemsterboer Coldstore Services (C-293/04, EU:C:2006:162, bod 21): „hmotněprávní pravidla práva Společenství mohou být výjimečně vykládána jako vztahující se na situace, které vznikly před jejich vstupem v platnost, pokud z jejich znění, účelu nebo struktury jasně vyplývá, že jim musí být takový účinek přičítán [viz rozsudky ze dne 12. listopadu 1981, Meridionale Industria Salumi a další (212/80 až 217/80, EU:C:1981:270, bod 9); ze dne 15. července 1993, GruSa Fleich (C-34/92, EU:C:1993:317, bod 22), a ze dne 24. září 2002, Falck a Acciaierie di Bolzano v. Komise (C-74/00 P a C-75/00 P, EU:C:2002:524, bod 119]“.

39 – Rozsudek ze dne 26. března 2015, Komise v. Moravia Gas Storage (C-596/13 P, EU:C:2015:203, bod 36), který cituje rozsudek ze dne 12. listopadu 1981, Meridionale Industria Salumi a další (212/80 až 217/80, EU:C:1981:270).

40 – Rozsudek Molenbergnatie, bod 42: „čl. 221 odst. 3 [CKS] [musí být], na rozdíl od odstavců 1 a 2 téhož článku, považován za hmotněprávní ustanovení, a nelze jej tedy použít na vybrání celního dluhu vzniklého před dnem 1. ledna 1994“.

41 – Tamtéž, bod 41.

42 – Rozsudek Molenbergnatie dobře odráží obtíže při vytyčení jasné hranice mezi procesními a hmotněprávními pravidly, což je rozlišení, které někdy přehlíží nepominutelnou vazbu mezi jedněmi a druhými. To, co čl. 221 odst. 3 CKS přímo upravuje, jsou totiž (*procesní*) požadavky na sdělení dlužníkovi, jako je maximální lhůta, v níž má být učiněno, a odkladný účinek podaného opravného prostředku, třebaže opožděné oznámení tohoto sdělení má (*hmotněprávní*) důsledek promlčení celního dluhu.

61. Tuto kvalifikaci lze bez větších obtíží přenést na odpovídající ustanovení CKU: čl. 103 odst. 3 návětí a písm. b) ve spojení s čl. 124 odst. 1 návětím a písm. a) téhož kodexu má obsah rovnocenný článku 221 odst. 3 CKS.

62. Použití judikatury Molenbergnatie by tedy znamenalo, že vzhledem k tomu, že ustanovení CKU, jejichž výklad je požadován, jsou hmotněprávní, neměla by se vztahovat na celní dluhy vzniklé před jejich vstupem v platnost.

63. Zákaz použít nová hmotněprávní pravidla skutečnosti nastalé před jejich vstupem v platnost však platí, pokud jde o „situace, které vznikly a s konečnou platností byly dovršeny před tímto vstupem v platnost“ [43]. Tak tomu nebylo v projednávaném případě, kde dosud běžela promlčecí lhůta.

64. Jak správně uvádí předkládající soud, ve věci, v níž byl vydán rozsudek Molenbergnatie, byla situace dlužníka s konečnou platností dovršena. Naproti tomu celní dluh společnosti Jumbocarry ještě nebyl „dne 1. května 2016 promlčen“ [44]. Dodává, že proto se „situace dotčené osoby liší od situace, která je posuzována v bodě 41 rozsudku Molenbergnatie“ [45].

65. Z údajů uvedených ve spisu lze totiž dovodit, že:

– dluh společnosti Jumbocarry vznikl dne 4. července 2013;

– v okamžiku – který se liší od okamžiku jejich vstupu v platnost – kdy se začaly uplatňovat články 103 a 124 CKU (tedy dne 1. května 2016) [46], ještě neuplynula tříletá lhůta pro promlčení tohoto celního dluhu. K tomuto uplynutí by došlo dne 4. července 2016, kdyby na rozdíl od toho, co se stalo ve skutečnosti, nenastalo zastavení běhu této lhůty na základě sdělení inspektora (dne 1. června 2016).

66. Shrnuto, právní situace společnosti Jumbocarry, pokud jde o promlčení jejího dluhu, nebyla s konečnou platností dovršena, když nizozemský správní orgán zastavil běh tříleté lhůty tím, že dne 1. června 2016 sdělil [v souladu s čl. 22 odst. 6 a čl. 103 odst. 3 návětí a písm. b) CKU] důvody, ze kterých zamýšlí oznámit celní dluh.

67. Mám za to, že v tomto kontextu nelze proti použití čl. 103 odst. 3 návětí a písm. b) a čl. 124 odst. 1 návětí a písm. a) CKU nic namítat. Odpověď na první předběžnou otázku tedy musí být kladná.

68. Toto řešení podporují i shodující se kritéria, která vyplývají z rozsudků Taricco I a Taricco II. Na první z těchto rozsudků odkazuje Parlament ve svém písemném vyjádření a účastníci řízení i ostatní osoby zúčastněné na řízení o předběžné otázce se na žádost Soudního dvora mohli vyjádřit k účinkům obou rozsudků.

b) Vliv rozsudků Taricco I a Taricco II na projednávanou věc

69. Jedním z problémů tradičně diskutovaných v trestněprávní nauce je problém, který vyplývá z prodloužení lhůt pro promlčení trestných činů prostřednictvím nového zákona před uplynutím lhůt platných v době jejich spáchání [47].

43 – Viz bod 56 tohoto stanoviska.

44 – Bod 4.4.3 předkládacího usnesení.

45 – Bod 4.4.3 *in fine* předkládacího usnesení.

46 – Viz článek 288 CKU, který je převzat v bodě 11 tohoto stanoviska.

47 – Problém vyvstává ještě naléhavěji, pokud jsou trestné činy, které se dosud promlčovaly, na základě nových zákonů prohlášeny za nepromlčitelné.

70. Toto prodloužení vyvolalo obtíže při jeho posuzování z hlediska obecné zásady zákazu zpětné účinnosti trestněprávních předpisů *in peius*. Tento zákaz je zakotven v čl. 49 odst. 1 Listiny základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“).

71. Dva právní názory, které se v této otázce střetávají, tvrdí, na základě protichůdných stanovisek, že: a) promlčecí lhůta, která začala plynout před nabytím účinnosti nového zákona, se řídí dřívějším zákonem (*tempus regit actum*); a b) zákonodárci nic nebrání v prodloužení promlčecí lhůty, avšak nová lhůta (delší než předchozí) se použije pouze na trestné činy, které ještě nebyly promlčeny podle dřívějšího zákona [48].

72. Při odpovědi na jednu z předběžných otázek ve věci Taricco I se Soudní dvůr opřel o judikaturu Evropského soudu pro lidská práva týkající se článku 7 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod podepsané dne 4. listopadu 1950 v Římě, který zakotvuje práva odpovídající právům zaručeným článkem 49 Listiny.

73. V souladu s touto judikaturou Soudní dvůr konstatoval, že „prodloužení promlčecí doby a její okamžité použití nenarušuje práva zaručená článkem 7 uvedené úmluvy, jelikož toto ustanovení nelze vykládat tak, že brání prodloužení promlčecích lhůt, jestliže vytýkané skutky nebyly nikdy promlčeny“ [49].

74. Generální advokátka J. Kokott se ve svém stanovisku ve věci Taricco I vyslovila v témže smyslu: „[č]asový rámec, během něhož je možné stíhat trestný čin, se […] může ještě změnit i po spáchání trestného činu, dokud nenastalo promlčení“ [50].

75. Rozsudek Taricco II toto konstatování potvrdil, když označil za přípustné, aby vnitrostátní zákonodárce „prodlouž[il] s okamžitým účinkem promlčecí lhůty, a to včetně skutků [kladených] za vinu, které dosud nejsou promlčeny“. Takovým prodloužením, dodal Soudní dvůr, „není […] v zásadě porušena zásada zákonnosti trestných činů a trestů (v tomto smyslu viz rozsudek Taricco [I], bod 57 a judikatura ESLP citovaná v uvedeném bodě)“ [51].

76. Je pravda, že vnitrostátní právní úprava, které se týkaly rozsudky Taricco I a Taricco II, se liší od právní úpravy dotčené v projednávané věci. Nešlo v pravém slova smyslu o nové prodloužení lhůty pro promlčení trestných činů, ale o zkrácení maximální doby, po níž mohla být tato lhůta přerušena [52], což s sebou neslo „neutralizaci časového účinku důvodu, který vedl k přerušení běhu promlčecí lhůty“ [53].

48 – Obecně je uznáváno, že pokud již uplynuly (původní) lhůty, nelze použít lhůty stanovené novým zákonem.

49 – Bod 57 rozsudku Taricco I. Odkaz na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva v tomto bodě zahrnuje rozsudky Coëme a další v. Belgie, č. 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 a 33210/96, § 149, ESLP 2000-VII; Scoppola v. Itálie (č. 2), č. 10249/03, § 110 a citovaná judikatura, 17. září 2009, a OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos v. Rusko, č. 14902/04, § 563, 564 a 570, jakož i citovaná judikatura, 20. září 2011.

50 – Stanovisko generální advokátky J. Kokott (C-105/14, EU:C:2015:293, bod 120). Na podporu tohoto právního názoru zmínila „rozsudek ESLP ze dne 22. června 2000, Coëme a další v. Belgie (stížnost č. 32492/96 a další, Sbírka rozsudků a rozhodnutí 2000-VII, bod 149)“.

51 – Bod 42 rozsudku Taricco II.

52 – *Přerušení* této lhůty, jako právní institut odlišný od jejího *stavení*, znamenalo podle italských právních předpisů, že lhůta začne běžet znovu ode dne, kdy byla přerušena. Doba přerušení však podle článku 161 trestního zákoníku nemohla přesáhnout polovinu (absolutní) promlčecí lhůty: reforma tohoto zákoníku prostřednictvím zákona č. 251/2005 vedla k tomu, že maximální délka období přerušení byla omezena na čtvrtinu obecné lhůty. Tato legislativní změna měla za následek, že zejména při vyšetřování velmi složitých trestných činů vyžadujících důkladné šetření, přestože promlčecí lhůta byla před zákonem č. 251/2005 i po něm totožná, bylo přerušení vyvolané soudním stíháním výrazně zkráceno, což přispívalo k beztrestnosti. Proto předkládající soud uvedl, že změna čl. 161 druhého pododstavce trestního zákoníku provedená v roce 2005 „tím, že v návaznosti na přerušení běhu promlčecí lhůty umožňuje prodloužení promlčecí lhůty pouze o čtvrtinu její původní délky, ve skutečnosti ve většině případů trestního stíhání nepřerušuje běh promlčecí lhůty“ (bod 23 rozsudku Taricco I).

53 – Rozsudek Taricco I, bod 46.

77. Je rovněž pravda, že Soudní dvůr se v návaznosti na žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podanou Corte costituzionale (Ústavní soud, Itálie) ve věci Taricco II zabýval spornou právní úpravou z jiného hlediska, než jaké zvolil v rozsudku Taricco I:

– v rozsudku Taricco I Soudní dvůr zkoumal povinnost italského soudu nepoužít v rámci trestního řízení vedeného pro trestné činy související s výběrem daně z přidané hodnoty některá vnitrostátní pravidla týkající se přerušení lhůty pro promlčení trestných činů, která ve spojení s obvyklou délkou řízení v tomto členském státě vedla v praxi k beztrestnosti jejich pachatelů na úkor finančních zájmů Unie;

– v rozsudku Taricco II upřesnil tvrzení uvedená v rozsudku Taricco I[54], když zkoumal povinnost nepoužít vnitrostátní pravidla promlčení [která mají v Itálii podle Corte costituzionale (Ústavní soud) hmotněprávní povahu][55] v souvislosti se zásadou zákonnosti trestných činů a trestů[56]. Vyjasnil rovněž úlohu zákonodárce a trestního soudu při nápravě stavu, kdy vnitrostátní právní řád nesplňuje požadavky vyplývající z ochrany finančních zájmů Unie, za účelem uložení účinných, přiměřených a odstrašujících sankcí.

78. Rozdíly patrné mezi jedním a druhým rozsudkem nemají nicméně vliv na to, co je předmětem diskuse nyní: přípustnost okamžitého použití nové promlčecí lhůty, delší než předchozí, na činy, které dosud nejsou promlčeny.

79. V této konkrétní otázce se oba rozsudky shodují: bod 42 rozsudku Taricco II bez výhrad přebírá konstatování obsažené v bodě 57 rozsudku Taricco I a zároveň judikaturu Evropského soudu pro lidská práva citovanou v rozsudku Taricco I.

80. Je-li přitom možné, aby nové pravidlo prodloužilo s okamžitým účinkem lhůtu pro promlčení dosud nepromlčených trestných činů, bude tím spíše možné použít tento přístup, jedná-li se o časově omezené pozastavení běhu lhůty pro promlčení celního dluhu (který nemá povahu sankce) před uplynutím tří let, které jsou podle předchozích právních předpisů nezbytné k tomu, aby byl tento dluh považován za promlčený[57].

2. Druhá předběžná otázka

81. Druhá předběžná otázka je formulována velmi stručně. Předkládající soud se táže, zda „v případě kladné odpovědi na první otázku […]“ je použití čl. 103 odst. 3 návětí a písm. b) a čl. 124 odst. 1 návětí a písm. a) CKU slučitelné se zásadami právní jistoty a ochrany legitimního očekávání.

82. Parlament vstoupil do tohoto řízení, jelikož měl za to, že předkládající soud svou druhou otázkou „zřejmě“ zpochybňuje platnost obou článků CKU, kterých se týká první otázka, třebaže nikoli výslovně[58].

54 – Podle rozsudku Taricco I vnitrostátní pravidla promlčení rušila účinnost a odstrašující povahu opatření stanovených k boji proti nelegálním činnostem, které jsou v rozporu s finančními zájmy Unie. Vnitrostátní soud proto mohl upustit od použití těchto vnitrostátních ustanovení, pokud to bylo nevyhnutelné pro zajištění plné účinnosti unijního práva (body 47 a 49).

55 – Rozsudek Taricco II, bod 27.

56 – Corte costituzionale (Ústavní soud) zdůraznil, že „Soudní dvůr [se] v rozsudku Taricco [I] vyslovil k otázce slučitelnosti pravidla uvedeného v tomto rozsudku s článkem 49 Listiny […] pouze ve vztahu k zásadě zákazu zpětné účinnosti[, avšak] nezkoumal druhou složku zásady zákonnosti trestných činů a trestů, a sice požadavek, aby právní úprava systému sankcí byla dostatečně určitá“ (bod 19 rozsudku Taricco II).

57 – V obdobném smyslu se vyjádřil Parlament, který prosazuje použití bodů 54 až 57 rozsudku Taricco I na tuto věc: „požadavky vyplývající ze zásady legitimního očekávání jsou přísnější ve věcech trestních než ve věcech správních, mezi které patří výběr celního dluhu“ (bod 42 jeho písemného vyjádření). S tímto závěrem se ztotožňuje nizozemská vláda ve své odpovědi na otázky Soudního dvora (body 5 a 6).

58 – Bod 2 jeho písemného vyjádření.

83. Nedomnívám se však, že by znění předkládacího rozhodnutí umožňovalo kvalifikovat druhou otázku jako vyjádření pochybnosti o platnosti těchto ustanovení unijního práva. Předkládající soud nezpochybňuje abstraktně platnost těchto norem, ale jejich časovou působnost v konkrétním případě. Je pravda, že v závěru svého usnesení zmiňuje nepoužití čl. 103 odst. 3 CKU, ale činí tak spíše v kontextu specifických okolností sporu.

84. Předkládací usnesení odůvodňuje odkaz na zásady právní jistoty a ochrany legitimního očekávání tím, že „by bylo možné tvrdit“, že ke dni vzniku celního dluhu (4. července 2013) „nebylo pro dotyčnou osobu jasné ani předvídatelné, že celní předpisy budou v oblasti vybírání a promlčení změněny […]“ [59].

85. Předkládající soud nicméně uznává, že unijní normotvůrce tím, že přijal čl. 22 odst. 6 a článek 29 CKU, posílil právní postavení dlužníka, když mu přiznal právo na lhůtu k vyjádření jeho názoru [60]. Spojení těchto dvou ustanovení s pozastavením promlčecí lhůty po dobu, kdy může dlužník předložit vyjádření, neznamená takové zhoršení situace dlužníka, které by mělo vést k nepoužití čl. 103 odst. 3 CKU [61].

86. Podle ustálené judikatury platí, že „zásada právní jistoty vyžaduje, aby právní normy byly jasné, přesné a s předvídatelnými účinky, tak aby se dotčené osoby mohly orientovat v právních stavech a vztazích, na které se vztahuje unijní právní řád“ [62].

87. Pokud jde o právo domáhat se ochrany legitimního očekávání, Soudní dvůr konstatoval, že „se jakožto logický důsledek zásady právní jistoty […] vztahuje na každého jednotlivce, který se nachází v situaci, ze které vyplývá, že […] správa u něj vyvolala podloženou naději. Ujištění způsobilá vzbudit takováto očekávání jsou tvořena přesnými, nepodmíněnými a shodujícími se informacemi z oprávněných a spolehlivých zdrojů […]. Naproti tomu se nikdo nemůže dovolávat porušení této zásady, pokud mu správa neposkytla konkrétní ujištění“ [63].

88. Zaprvé žádná z těchto zásad s sebou nenese povinnost zachovávat právní řád neměnný v čase. Očekávání, že v právních předpisech nebude docházet ke změnám, je obzvláště nepodložené v oblasti, která vyžaduje neustálé úpravy, jako je celní oblast [64]. Dobrým příkladem jsou postupné změny CKS od jeho přijetí v roce 1992 až do jeho zrušení nařízením č. 952/2013. Přijetí CKU bylo odůvodněno nutností „zohlednit vývoj práva Unie“ [65].

89. Zadruhé, pokud jde o ochranu legitimního očekávání ve výše uvedeném smyslu, žádná skutečnost ve spisu neumožňuje dospět k závěru, že by nizozemská správa kdy poskytla společnosti Jumbocarry „konkrétní ujištění“ ohledně výběru celního dluhu.

90. Zatřetí zásada právní jistoty nevylučuje to, že pravidla je nutné vyložit, pokud jejich obsah způsobuje výkladové obtíže, jež vyvolávají u subjektů, kterých se týkají nebo které je mají uplatňovat, pochybnosti: právě k řešení takových pochybností byl zaveden mechanismus soudní spolupráce, který upravuje článek 267 SFEU.

59 – Předkládací usnesení, bod 4.7.2.

60 – Stanovenou článkem 8 odst. 1 nařízení v přenesené pravomoci na 30 dní.

61 – Předkládací usnesení, bod 4.7.3.

62 – Rozsudek ze dne 3. prosince 2019, Česká republika v. Parlament a Rada (C-482/17, EU:C:2019:1035, bod 148).

63 – Tamtéž, bod 153.

64 – To připomíná Rada ve svém písemném vyjádření, bod 46.

65 – Bod 2 odůvodnění CKU.

91. Začtvrté zavedení nového čl. 103 odst. 3 návětí a písm. b) CKU ve skutečnosti nevede ke změně oproti předchozí právní situaci. Odpovídá spíše na potřebu potvrdit povinnost správních orgánů, která podle judikatury Soudního dvora [66] již existovala v CKS, a jejíž legislativní provedení příslušelo vnitrostátnímu zákonodárci, jelikož unijní normotvůrce jí nevěnoval specifickou pozornost.

92. V projednávané věci nelze hovořit o právu dlužníka na to, aby celní dluh automaticky a nevyhnutelně zanikl tři roky jeho vzniku, nýbrž o očekávání, že se tak stane, a to i podle pravidel CKS platných v době vzniku tohoto dluhu.

93. Opakuji, že neexistovalo takové právo, nýbrž očekávání, že po uplynutí tříleté lhůty dojde k promlčení, pokud tato lhůta nebude zastavena, k čemuž mohlo dojít buď v důsledku opravného prostředku, nebo v důsledku správního úkonu, jímž byl dlužníkovi sdělen záměr vybrat celní dluh, před přijetím rozhodnutí tak učinit.

94. Jak uvedla nizozemská vláda [67], za platnosti CKS nemohl být okamžik zániku celního dluhu stanoven předem s naprostou jistotou, jelikož čl. 221 odst. 3 CKS stanovil možnost pozastavení tříleté lhůty při podání opravného prostředku ve smyslu článku 243 [68].

95. Výklad Soudního dvora týkající se tohoto čl. 221 odst. 3 umožňuje dovodit, že již za platnosti CKS sdělení správního orgánu přerušilo (s odpovídajícím účinkem na promlčení) tříletou lhůtu pro oznámení celního dluhu [69].

96. Zapáté, jak správně zdůrazňuje předkládající soud, prodloužení promlčecí lhůty prostřednictvím pozastavení v důsledku sdělení provedeného na základě čl. 103 odst. 3 návětí a písm. b) CKU je přímo vázáno na možnost dlužníka být vyslechnut před tím, než celní orgán přijme rozhodnutí nepříznivé pro jeho zájmy.

97. Toto pravidlo zaručuje rovnováhu mezi právem dlužníka být vyslechnut a finančním zájmem Unie. Nutnost takové rovnováhy rovněž není novinkou zavedenou CKU a logika, podle které správní sdělení staví promlčecí lhůtu, platila i předtím.

98. Zašesté, i kdyby prodloužení promlčecí lhůty z důvodu odkladných účinků sdělení oznámeného dlužníkovi mohlo být kvalifikováno jako „nové“ ve vztahu k režimu platnému podle CKS ke dni 4. července 2013 (kdy vznikl dluh společnosti Jumbocarry), okamžité použití čl. 103 odst. 3 návětí a písm. b) CKU od 1. května 2016 by nenarušilo právní jistotu ohledně použitelné právní úpravy.

99. Každý celní subjekt postupující s řádnou péčí se mohl seznámit s výkladem Soudního dvora ohledně časové působnosti procesních i hmotněprávních pravidel, pokud jde o budoucí účinky dosud nedovršených právních situací. Tato judikatura je ustálená a v celní oblasti sahá až do roku 1981 [70].

100. Okamžité použití čl. 103 odst. 3 návětí a písm. b) CKU konečně umožňuje rovné zacházení se všemi dovozci, jejichž dluh nezanikl z důvodu promlčení ke dni plné použitelnosti CKU, ať již vznikl před tímto okamžikem nebo po něm. Od 1. května 2016 mají všichni v situaci uvedené v čl. 22 odst. 6 CKU právo být vyslechnuti, a to po stejnou dobu, vypočtenou stejným způsobem.

66 – Viz výklad odpovídajících článků CKS v rozsudcích Molenbergnatie a CEVA citovaných v bodě 38 a následujících tohoto stanoviska.

67 – Bod 58 jejího písemného vyjádření.

68 – Článek 243 odst. 1 CKS stanoví, že „[k]aždá osoba má právo podat opravný prostředek proti rozhodnutí celních orgánů v rámci celních předpisů, jež se jí bezprostředně a osobně dotýká“.

69 – Bod 39 tohoto stanoviska.

70 – Rozsudek Meridionale Industria Salumi a další (212/80 až 217/80, EU:C:1981:270).

V. Závěry

101. S ohledem na výše uvedené navrhuji Soudnímu dvoru, aby na otázky Hoge Raad der Nederlanden (Nejvyšší soud Nizozemska) odpověděl takto:

„Článek 103 odst. 3 návětí a písm. b) a čl. 124 odst. 1 návětí a písm. a) nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 952/2013 ze dne 9. října 2013, kterým se stanoví celní kodex Unie, se použijí na celní dluh, který vznikl před 1. květnem 2016 a k tomuto dni ještě nebyl promlčen, přičemž tímto použitím nejsou porušeny zásady právní jistoty a ochrany legitimního očekávání.“